

Federaal Agentschap
voor de Veiligheid
van de Voedselketen

Controlebeleid
Directie Diergezondheid en
Veiligheid van de Dierlijke Producten

WTC III
Simon Bolivarlaan, 30
B-1000 Brussel
Tel. 02 208 34 11
Fax 02 208 38 66

info@favv.be
www.favv.be

Omzendbrief aan de bedrijfsdierenartsen in de
legghennensector

Correspondent : Katie Vermeersch
Toestelnummer : 02/208 38 92
E-mail : Katie.vermeersch@favv.be
Uw brief van Uw kenmerk Ons Kenmerk PCCB/S2/KVH/163746 Bijlagen Datum
19. 06. 2007

Betreft : KB en MB betreffende de bestrijding van Salmonella bij pluimvee

Geachte dokter,

De laatste jaren werd bij vermeerderingspluimvee reeds heel wat inspanningen geleverd voor de bestrijding van Salmonella. Door de vrijwillige vaccinatie tegen Salmonella Enteritidis bij leghennen werden bij deze groep eveneens gunstige resultaten bekomen de voorbije jaren. Nu is de tijd aangebroken om intensievere maatregelen te nemen om de Salmonella Enteritidis prevalentie bij leghennen en het aantal Salmonella Enteritidis gevallen bij de mens nog te doen dalen.

Op 18 juni 2007 werden het koninklijk en ministerieel besluit ter bestrijding van Salmonella bij pluimvee gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad. Tien dagen na de publicatie treden de besluiten in werking. Het KB bevat onder andere de uitvoering van een Salmonella bestrijdingsprogramma bij leghennen. Het bestrijdingsprogramma bestaat uit verschillende onderdelen die hieronder één voor één zullen besproken worden. Iedere verantwoordelijke van een leghennenbedrijf met een capaciteit van 200 of meer stuks leghennen is verplicht elk onderdeel van dit programma te volgen. De vaccinatie is eveneens verplicht voor de leghennen die door particulieren op de markt verkocht worden of op leghennen die door pluimveebedrijven of handelaars op markten of aan particulieren verkocht worden.

Vaccinatie

De vaccinatieplicht gaat van start op 28 juni 2007. Dit betekent dat elke toom legkippen geboren vanaf deze datum moet gevaccineerd zijn tegen Salmonella Enteritidis. De vaccinatie is niet verplicht voor tomen die in het intracommunautair handelsverkeer gebracht worden of geëxporteerd worden. Voor de vaccinatie moet aan volgende voorwaarden worden voldaan:

- Het gebruikte vaccin moet geregistreerd zijn in België voor het gebruik bij leghennen.
- De leghennen moeten gevaccineerd zijn op de tijdstippen zoals voorgeschreven door de fabrikant van het vaccin.
- De vaccinatie wordt uitgevoerd door de bedrijfsdierenarts of, indien er een overeenkomst van diergeneeskundige bedrijfsbegeleiding is afgesloten, mag

Onze opdracht is te waken
over de veiligheid van de
voedselketen en de kwaliteit
van ons voedsel, ter
bescherming van de
gezondheid van
mens, dier en plant

de verantwoordelijk zelf de dieren vaccineren. Volgende voorwaarden worden opgelegd bij vaccinatie:

- Er wordt een gedetailleerd bedrijfsvaccinatieschema opgesteld door de bedrijfsdierenarts, gesteund op de bedrijfsschets met vermelding van de genummerde stallen, hokken of compartimenten waar het te vaccineren pluimvee gehouden wordt.
  - Het vaccin mag enkel aangekocht worden bij de bedrijfsdierenarts.
  - De vaccinatie door de verantwoordelijke wordt uitgevoerd volgens een schema dat opgesteld werd door de bedrijfsdierenarts.
  - Het vaccin wordt bewaard, gebruikt en toegediend volgens de schriftelijke instructies opgesteld door de bedrijfsdierenarts.
  - De vaccinatie wordt ingeschreven in het geneesmiddelenregister.
  - De bedrijfsdierenarts stelt voor elke toediening of verschaffing van het vaccin een afzonderlijk toedienings- en verschaffingsdocument op met vermelding van beslagnummer, hoknummer en geboortedatum van de toom dieren waarvoor het vaccin bestemd is.
  - De bedrijfsdierenarts houdt per beslag de gegevens van alle toegediende en verschafte vaccins ter beschikking van het Agentschap. In principe moeten de gegevens driemaandelijks gerapporteerd worden aan het Agentschap. Voor deze rapportering zullen in de loop van het jaar verdere instructies volgen.
- Bij de verplaatsing naar een ander bedrijf wordt de gevaccineerde toom vergezeld van een verklaring van vaccinatie (vaccinatiemelding) opgesteld door de verantwoordelijke samen met een kopie van de toedienings- en verschaffingsdocumenten die van toepassing zijn op de vaccinatie en op de toom. Het bedrijf van bestemming bewaart de vaccinatiemeldingen gedurende 5 jaar. Er wordt geen standaard document opgelegd voor de vaccinatiemelding maar minstens volgende gegevens moeten erop voorkomen:
    - Naam en adres van de overlater
    - Nummer en adres van het beslag
    - Hoknummer
    - Categorie pluimvee (legghennen: eendagskuikens, poeljen, ruidieren)
    - Aantal dieren waarop deze melding betrekking heeft
    - Naam van het vaccin
    - Data van de Salmonella vaccinaties
    - Nummer(s) bijhorende toedienings- en verschaffingsdocument(en)
    - Datum van ondertekening
    - Handtekening van de verantwoordelijke ter verklaring van de echtheid van de gegevens.
  - De verantwoordelijk van een toom leghennen in productie moet op elk ogenblik de vaccinatiemelding met bijhorend(e) toedienings- en verschaffingsdocument(en) kunnen voorleggen. Indien de toom in het buitenland gevaccineerd werd moet een bewijs van vaccinatie opgesteld door een officiële dierenarts kunnen voorgelegd worden.

Salmonella bemonstering

Om de aanwezigheid van Salmonella in een toom na te gaan worden op volgende tijdstippen stalen genomen:

- bij eendagskuiken
- op 16 weken
- op 24 weken
- op 39 weken
- op 54 weken
- in de laatste 3 weken van de afvoer naar het slachthuis.

Indien een toom in de rui gaat worden, gezien het verhoogd risico op Salmonella, bijkomende stalen genomen op volgende tijdstippen:

- in de laatste 3 weken van de eerste productieperiode
- in de eerste 3 weken van de tweede productieperiode
- in de 15^e week van of halverwege de tweede productieperiode

In 2007 worden de stalen op 16, 24, 39 en 54 weken en de eerste 3 staalnames bij ruitomen genomen door de bedrijfsdierenarts. De stalen bij eendagskuikens en in de laatste 3 weken van de laatste productieperiode worden door de verantwoordelijke genomen. De bedrijfsdierenarts heeft een opleidende taak want vanaf 1 januari 2008 kunnen alle stalen door de verantwoordelijke zelf genomen worden. Als bijlage vindt u de bemonsteringsmethode bij eendagskuikens, tijdens de opfok en productieperiode.

De staalnameplicht begint onmiddellijk, ook voor de tomen die reeds in productie zijn. Indien een toom nu 37 weken is, moet de bedrijfsdierenarts de eerste keer stalen nemen in de week dat de toom 39 weken is.

De verantwoordelijke meldt binnen de 8 dagen elke nieuwe opzet aan de bedrijfsdierenarts zodat de bedrijfsdierenarts zou weten wanneer er stalen moeten genomen worden. Indien een toom niet op de leeftijd van 18 weken naar de productie-eenheid wordt overgebracht wordt de bedrijfsdierenarts hiervan 6 weken voor de datum van overplaatsing door de verantwoordelijke op de hoogte gebracht. Indien een toom in de rui gezet wordt, wordt dit minstens 3 weken voordien gemeld aan de bedrijfsdierenarts.

De stalen genomen in de laatste 3 weken van de laatste productieperiode gelden eveneens als uitgangscontrole in het kader van de gezondheidskwalificaties. Indien er overlapping is tussen de staalname op 54 weken en de staalname in de laatste 3 weken van de eerste productieperiode bij ruitomen wordt de staalname maar 1 keer uitgevoerd. De kosten verbonden aan de staalname zijn ten laste van de pluimveehouder.

Alle stalen, met uitzondering van de stalen genomen bij eendagskuikens en in de laatste 3 weken van de laatste productieperiode, worden overgemaakt aan de laboratoria van DGZ of ARSIA binnen de 48 uur na staalname. De analyses van deze stalen zijn opgenomen in het controleprogramma van het Agentschap en worden bekostigd door het Agentschap. De stalen bij eendagskuikens en de stalen in de laatste 3 weken van de laatste productieperiode kunnen geanalyseerd worden in de door het Agentschap erkende laboratoria. Dit zijn DGZ, ARSIA, Silliker en Lavetan. Dit geldt eveneens voor de stalen genomen om de 6 weken (zie verder). De

verantwoordelijke draagt de kost voor deze analyses. De stalen worden vergezeld van een volledig ingevuld inzendformulier. Dit formulier is te bekomen bij de betrokken laboratoria. Vóór het transport naar het laboratorium worden de stalen koel bewaard.

De verantwoordelijke deelt alle resultaten van de Salmonella controles mee aan de volgende schakel in de voedselketen, alvorens de dieren of eieren te verplaatsen. Dit kan onder gelijk welke vorm. De ontvanger houdt de resultaten bij gedurende 5 jaar.

Maatregelen

Indien Salmonella Enteritidis en vanaf 2008 eveneens Salmonella Typhimurium teruggevonden wordt op een bedrijf, worden er volgende maatregelen opgelegd aan de positieve toom en bedrijf:

- Het bedrijf wordt onder toezicht geplaatst van het Agentschap.
- Contacten op het bedrijf worden beperkt, enkel de personen strikt noodzakelijk voor de bedrijfsvoering (verzorgers van het pluimvee, bedrijfsdierenarts, personen voor uitvoering van dringende herstellingen) en voor de controles (bevoegd personeel van het Agentschap of andere overheidsdiensten) mogen de stallen betreden.
- Op het einde van de leg wordt de toom logistiek geslacht. De reforme dieren mogen niet uitgezet worden bij particulieren.
- De eieren moeten een hittebehandeling (pasteurisatie) ondergaan om voor menselijke consumptie in de handel gebracht te worden.
  - De houders met de eieren worden voorzien van een geel etiket en van de data en resultaten van alle Salmonella onderzoeken van de toom. Indien de eieren telkens naar hetzelfde eiverwerkend bedrijf gaan, is het voldoende het resultaat door te geven telkens een nieuw onderzoek werd uitgevoerd.
  - De eieren afkomstig van een positieve toom worden op gescheiden houders getransporteerd van de eieren afkomstig van de negatieve tomen van hetzelfde bedrijf.
  - De eieren afkomstig van positieve bedrijven worden als laatste opgehaald.
  - Na transport worden de transportmiddelen en het gebruikte vervoermateriaal grondig gereinigd en ontsmet om contaminatie van andere bedrijven te voorkomen. Wegwerpmateriaal wordt slechts 1 maal gebruikt.
- Voor de opzet van een nieuwe toom wordt de stal grondig gereinigd en ontsmet en wordt de nodige leegstand gerespecteerd.
- De stal wordt door de bedrijfsdierenarts gecontroleerd op de aanwezigheid van Salmonella na de nodige sanitaire leegstand. Het is de taak van de verantwoordelijke om de bedrijfsdierenarts opdracht te geven deze staalname uit te voeren. De staalname wordt beschreven in bijlage 2. Indien het resultaat positief is voor Salmonella (niet enkel S. Enteritidis en Typhimurium maar eveneens alle andere Salmonella's) moet de stal opnieuw gereinigd en ontsmet worden en wordt opnieuw gecontroleerd door de bedrijfsdierenarts op de aanwezigheid van Salmonella. Dit wordt telkens herhaald tot Salmonella niet meer kan teruggevonden worden in de stal.

Eens een toom positief is voor Salmonella Enteritidis en vanaf 2008 eveneens voor Salmonella Typhimurium blijven de maatregelen van kracht ondanks een eventueel negatief tussenonderzoek (met uitzondering van het tegenonderzoek).

Tegenonderzoek

De verantwoordelijke heeft de mogelijkheid een tegenonderzoek aan te vragen. Dit kan onder volgende voorwaarden:

- het tegenonderzoek kan enkel aangevraagd worden op het ogenblik dat het positief resultaat bekend gemaakt wordt door het Agentschap.
- De verantwoordelijke kan kiezen wie de stalen neemt voor het tegenonderzoek: controle-agenten van het Agentschap, personeel van DGZ of van ARSIA.
- De verantwoordelijke kan kiezen waar de analyses uitgevoerd worden: in het laboratorium van DGZ of van ARSIA.
- Dit wordt op papier gezet en ondertekend door de verantwoordelijke.
- Het resultaat van het tegenonderzoek is bindend.
- Indien de verantwoordelijke geen tegenonderzoek wilt, ondertekent hij een verklaring dat hij afstand doet van het tegenonderzoek.

Tijdens het verloop van het tegenonderzoek worden tijdelijke maatregelen opgelegd om te verhinderen dat Salmonella Enteritidis en/of Typhimurium positieve eieren op de markt gebracht worden. Deze maatregelen zijn:

- Het bedrijf wordt onder toezicht van het Agentschap geplaatst.
- De contacten worden beperkt.
- De eieren moeten een hittebehandeling (pasteurisatie) ondergaan om voor menselijke consumptie in de handel gebracht te worden.
  - De houders met de eieren worden voorzien van een geel etiket en van de data en resultaten van alle Salmonella onderzoeken van de toom. Indien de eieren telkens naar hetzelfde eiverwerkend bedrijf gaan, is het voldoende het resultaat door te geven telkens een nieuw onderzoek werd uitgevoerd.
  - De eieren afkomstig van een positieve toom worden op gescheiden houders getransporteerd van de eieren afkomstig van de negatieve tomen van hetzelfde bedrijf.
  - De eieren afkomstig van positieve bedrijven worden als laatste opgehaald.
  - Na transport worden de transportmiddelen en het gebruikte vervoermateriaal grondig gereinigd en ontsmet om contaminatie van andere bedrijven te voorkomen. Wegwerpmateriaal wordt slechts 1 maal gebruikt.
- De toom mag enkel het pluimveebedrijf verlaten om logistiek geslacht te worden, mits toestemming van het Agentschap. Opfoktomen mogen bijvoorbeeld niet verplaatst worden naar de productie-eenheid voordat het resultaat van het tegenonderzoek gekend is.

Op het ogenblik dat het resultaat van het tegenonderzoek gekend is worden ofwel de maatregelen opgeheven (negatief tegenonderzoek) of worden de maatregelen onder het hoofdstuk 'maatregelen' toegepast (indien tegenonderzoek positief is voor hetzelfde serotype). Bij negatief tegenonderzoek wordt de frequentie van staalname verhoogd tot om de 6 weken en dit tot het einde van de laatste productieperiode. Deze

stalen worden genomen door de bedrijfsdierenarts. Gezien het cyclisch verloop van een Salmonella infectie moeten deze onderzoeken het risico dat positieve eieren als vers consumptie-ei verkocht worden zo laag mogelijk houden.

Een gelijkaardige omzendbrief werd eveneens verstuurd aan alle leghennenhouders. Beide omzendbrieven zijn terug te vinden op de website van het Agentschap: www.favv.be.

Met de meeste hoogachting,

A handwritten signature in black ink, consisting of several overlapping loops and a long horizontal stroke, positioned above the printed name.

Ir. H. Dirieks
Directeur-generaal

BIJLAGE

1. Bemonsteringsmethode legkippen door de bedrijfsdierenarts (2007)/verantwoordelijke (vanaf 2008)

a. Eendagskuikens:

Inlegvellen: bij levering wordt een monster samengesteld bestaande uit 20 stukken van met feces bevulde inlegvellen. De stukken zijn minimaal 5 op 5 cm en maximaal 10 op 10 cm. De stukken moeten een representatief monster vormen voor de ganse toom. De stukken worden in een steriel pot (plastiek zak) verzameld en afgeleverd op het laboratorium van DGZ of ARSIA door de verantwoordelijke.

b. Tijdens de opfok en productieperiode

- Kooien
  - met mestbanden of mestschrapers: 2 stalen van 150 g natuurlijk gemengde mest van alle banden of schrapers, verzameld na het afdraaien van de mest.
  - Met trapkooien zonder schraper of banden: 2 stalen van 150 g gemengde verse mest verzameld op 60 verschillende plaatsen in de mestputten onder de kooien.
- Grondstallen (vrije uitloop en voliërestallen)
  - Alle stalen worden in het hok genomen.
  - Materiaal: 2 paar steriele, absorberende overschoenen, bevochtigd ofwel met 0.8% keukenzout + 0.1% pepton in steriel gedeïoniseerd water ofwel met steriel water.
  - Monster: de 2 paar overschoenen worden verdeeld over 2 steriele recipiënten.
  - Methode: Alle onderdelen van de stal, ook die met strooisel en latten, moeten representatief bemonsterd worden. Alle afzonderlijke hokken in de stal moeten bemonsterd worden. De stal wordt onderverdeeld in 2 delen. Elk deel wordt met 1 paar steriele overschoenen afgestapt.

c. Etikettering

Op elk monster worden volgende gegevens vermeld:

- 1) Beslagnummer
- 2) Stal en/of hoknummer
- 3) Datum staalname
- 4) Aard van het staal (inlegvel, overschoenen, mest)

2. Bemonsteringsmethode voor de controle na reinigen en ontsmetten.

2 mengstalen van elk 25 omgevingsswabs worden verzameld op de plaatsen waar de positieve toom gehuisvest was. Swabs worden genomen van de meest bevulde en meest kritische plaatsen in de stal.

Etikettering

Op elk monster worden volgende gegevens vermeld:

- 1) Beslagnummer
- 2) Stal en/of hoknummer
- 3) Datum staalname
- 4) Naam staalnemer
- 5) Aard van het staal (omgevingsswabs)